

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการความต้องการในการใช้ตลาดซื้อขายยางพาราล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ปลูกยางรายย่อย เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคของการเข้าถึงตลาดยางพาราล่วงหน้า จากการสำรวจข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกยางรายย่อยจาก 3 ภาค คือภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุบลราชธานี) และภาคตะวันออก (จังหวัดจันทบุรี) จำนวน 396 ราย พบว่าเกษตรกรรายย่อยรู้จักตลาดซื้อขายยางพาราล่วงหน้า (TFEX) น้อยมาก มีเพียง 17.42% เท่านั้นที่รู้จักหรือเคยได้ยินตลาด TFEX และมีเกษตรกรรายย่อยเพียง 10.35% เท่านั้นที่คิดที่จะใช้หรือเคยใช้ตลาด TFEX จากการที่เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ขายน้ำยางหรือยางถ้วย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถเก็บรักษาได้นาน (Storability) ในการส่งมอบ และความต้องการรายได้เพื่อใช้จ่ายประจำวันของเกษตรกร การใช้ตลาดล่วงหน้าเพื่อบริหารความเสี่ยงจึงอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้การที่สินค้าอ้างอิงในตลาดเป็นยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) ยังทำให้เกษตรกรเปิดกับ Basis Risk อีกด้วย จากการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติพบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ชาย หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีโอกาสใช้ตลาดล่วงหน้าสูง แต่การวิเคราะห์ยังพบว่าเกษตรกรที่มีสัดส่วนการพึ่งพารายได้จากปลูกยางสูงมีโอกาสการใช้ตลาดต่ำ ซึ่งขัดแย้งกับที่แนวคิดการกระจายความเสี่ยง (Diversification) สำหรับทักษะความรู้ด้านการเงิน (Financial Literacy) และทัศนคติด้านความเสี่ยง (Risk Attitude) ตลอดจนเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ไม่พบว่ามียุทธศาสตร์สำคัญทางสถิติ โดยรวมผลการวิเคราะห์อาจสามารถตีความได้ว่าตลาดล่วงหน้าไม่เหมาะสมกับการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากปัจจัยที่ได้กล่าวมาซึ่งควรจะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของเกษตรกรในการใช้ตลาดไม่สามารถอธิบายการใช้ตลาดล่วงหน้าของเกษตรกรได้ตามที่คาดไว้ จากข้อจำกัดของการใช้ตลาดล่วงหน้าของเกษตรกรรายย่อยดังกล่าวข้างต้น ทางเลือกอื่นในการจัดการความเสี่ยงประกอบด้วย 1) การประกันราคายางพาราของภาครัฐ 2) การรับซื้อยางพาราล่วงหน้าประเภท Forward จากเกษตรกรรายย่อย 3) การขายประกันความเสี่ยงทางด้านราคาให้แก่เกษตรกรรายย่อย (Price Insurance) ถึงแม้ว่าแต่ละทางเลือกจะมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ในการประเมินเบื้องต้น การขายประกันความเสี่ยงทางด้านราคา (โดยใช้ราคาเฉลี่ย) น่าจะมีความเหมาะสมที่สุด ท้ายที่สุดข้อเสนอทางเลือกเป็นเพียงแนวคิดเบื้องต้นเท่านั้น จึงควรมีการศึกษารายละเอียดของแนวทางในการบริหารความเสี่ยง การประเมินภาระความสูญเสียของทางเลือกเหล่านี้ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจในเชิงนโยบายต่อไป

Abstract

This study examines the use of rubber futures market of small rubber planters to manage their price risk. Using the survey of 396 households from three areas in Thailand: Southern (Songkla province); North-Eastern (Ubon Ratchathani province); and Eastern (Chantaburi province), it is found that 17.42% of the sample recognize the TFEX and only 10.35% ever want to (or used to) use the TFEX. Due to the storability of their rubber products (latex and cup) and their need of income to spend on daily living expenditures, the futures market may not be a desirable financial products for them to manage risk. In addition, the underlying asset of futures market is RSS3 makes rubber planters exposes to the basis risk. Based on the logistic regression, it is documented that gender, education, and the proportion of income from rubber to total income of the household determine the use of futures market. In particular, male head of households and higher level education of head of households are more likely to use the futures market. However, the households with higher proportion of income from rubber are less likely to use futures market, inconsistent with the concept of diversification. The financial literacy, risk attitude, and social network are not associated with the decision to use the futures market. The results is consistent with the argument that the futures may not be suitable for small rubber planters. Lastly, the study discusses three alternative policies for price risk management of small planters: government price guarantee; forward contract; and price insurance. Although each alternative has its own merits and drawback, our preliminary assessment suggests that the price insurance (with the average price put option) is more promising among them. However, there is a need for further study in accessing the potential losses and how to hedge risk of these alternatives.